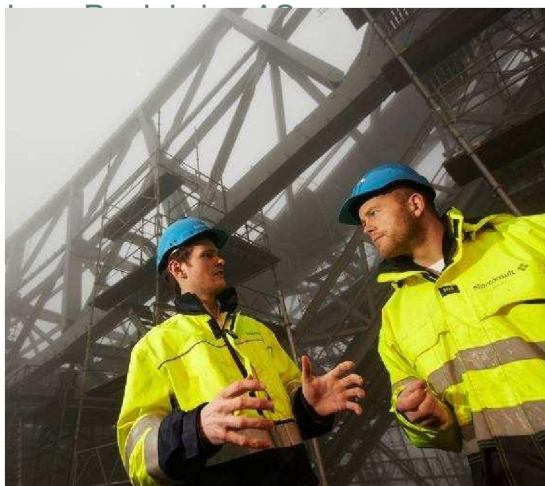

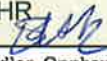
Hybrid Tech AS

Skvенеhei vindkraftverk

Fagrapport nærings- og samfunnsinteresser

2013-05-28 Oppdragsnr.: 5124075

Rev. 0	Dato: 28.5.2013	Beskrivelse	Utarbeidet EHR 	Fagkontroll FLH 	Godkjent FLH

Dette dokumentet er utarbeidet av Norconsult AS som del av det oppdraget som dokumentet omhandler. Opphavsretten tilhører Norconsult. Dokumentet må bare benyttes til det formål som oppdragsavtalen beskriver, og må ikke kopieres eller gjøres tilgjengelig på annen måte eller i større utstrekning enn formålet tilsier.

Innhold

Sammendrag	5
1.1 Næringsliv, sysselsetting og kommunal økonomi	5
1.1.1 Statusbeskrivelse	5
1.1.2 Konsekvenser i anleggsfasen	5
1.1.2.1 Næringsliv og sysselsetting	5
1.1.3 Konsekvenser i driftsfasen	6
1.1.3.1 Næringsliv og sysselsetting	6
1.1.3.2 Kommunal økonomi	6
1.1.3.3 Oppsummering	7
1.2 Reiseliv	7
1.2.1 Statusbeskrivelse	7
1.2.2 Konsekvenser	7
1.2.2.1 Konsekvenser i planfasen og anleggsfasen	7
1.2.2.2 Konsekvenser i driftsfasen	7
2 Innledning	9
3 Metode og datagrunnlag	10
3.1 Metodikk	10
3.1.1 Verdiskaping	10
3.1.2 Reiseliv	10
3.2 Datainnsamling	10
4 Tiltaksbeskrivelse	11
4.1 Oversiktsplan	11
4.1.1 Internveier, fundamenter og annen bygget infrastruktur	11
4.1.2 Tilknytning til regionalnettet	11
4.1.3 Atkomstveier	13
4.1.4 Produksjon og kostnader	15
4.1.5 Arealbehov	15
4.1.6 Anleggsgjennomføring og transport	15
5 Verdiskaping	16
5.1 Statusbeskrivelse	16
5.1.1 Regionalt næringsliv	16
5.1.2 Næringsliv i Åseral kommune	17
5.2 Konsekvenser i anleggsfasen	17

5.2.1	Næringsliv og sysselsetting	17
5.2.1.1	Nasjonale sysselsettingsvirkninger	17
5.2.1.2	Regionale/lokale sysselsettingsvirkninger	18
5.2.2	Oppsummering	18
5.3	Konsekvenser i driftsfasen	19
5.3.1	Næringsliv og sysselsetting	19
5.3.2	Kommunal økonomi	19
5.3.3	Oppsummering	19
6	Reiseliv	20
6.1	Statusbeskrivelse	20
6.1.1	Generelt	20
6.1.2	Reiseliv og turisme i vindkraftverkets influensområde	20
6.1.2.1	Ljosland	20
6.1.2.2	Kyrkjebygda	21
6.1.2.3	Eikerapen	21
6.2	konsekvenser	21
6.2.1	Konsekvenser i planfasen og anleggsfasen	21
6.2.2	Konsekvenser i driftsfasen	21
6.2.2.1	Spørreundersøkelser om turistenes holdning til vindkraft	22
6.2.2.2	Vurdering av mulige konsekvenser for reiseliv og turisme i influensområdet	24
7	Referanser	25

Sammendrag

1.1 NÆRINGSLIV, SYSSELSETTING OG KOMMUNAL ØKONOMI

1.1.1 Statusbeskrivelse

1.1.2 Konsekvenser i anleggsfasen

1.1.2.1 Næringsliv og sysselsetting

Nasjonale sysselsettingsvirkninger

De norske leveransene vil først og fremst være knyttet til kraftledninger og kabler, bygg- og anleggsvirksomhet samt planlegging og prosjektledelse. På bakgrunn av erfaringene fra tidligere utbygginger forutsettes at en stor andel av denne type leveranser vil kunne gå til norske entreprenører, opp i mot ca. 25 % av de totale investeringskostnadene. De totale investeringskostnadene for det planlagte vindkraftverket med nødvendig infrastruktur er beregnet til om lag 1015 MNOK. Med utgangspunkt i dette estimatet vil den norske andelen kunne tilsvare ca. 250 MNOK. Forutsatt at et årsverk tilsvarer ca. 1 MNOK vil vindkraftverket dermed kunne generere ca. 250 årsverk nasjonalt i løpet av anleggsperioden på ca. 2 år.

Regionale/lokale sysselsettingsvirkninger

Det regionale og lokale næringslivets muligheter til å delta i utbyggingen vil i hovedsak være knyttet til grunnarbeider, transport og nødvendig infrastruktur i forbindelse med utbyggingen av vindkraftverket. Tiltakshaver ønsker å bruke regional/lokal arbeidskraft i størst mulig grad. I Kristiansand og Mandal er det flere entreprenører med stor kapasitet, som vil kunne fungere som hovedleverandører. Entreprenørselskapene Thorsland elektro og Kruse-Smith med sin avdeling "Ecobygg" har flere ansatte lokalt i Åseral, og det finnes også flere mindre maskin- og transportentreprenører i både Åseral og Evje og Hornnes som kan profitere av en vindkraftutbygging (6). Det bør i tillegg nevnes at tiltakshaver vurderer kai for ilandføring av vindturbinene i Kristiansand eller Mandal, noe som vil kunne gi betydelige inntekter og nye årsverk, og bidra til ytterligere vekst i disse områdene.

Erfaringene fra de tidligere utbyggingsprosjektene viste at regionale andelen av norsk verdiskaping varierte fra 33 % til 84 %. De store variasjonene skyldes ulik størrelse og hastighet på utbyggingene, samt det regionale næringslivets leveringsmuligheter og konkurranseevne. På bakgrunn av erfaringstallene vurderes det som realistisk at de regionale leveransene i alle fall vil kunne utgjøre 50 % av de norske. Dette tilsvarer ca. 125 årsverk. Lokal andel av den norske verdiskapingen varierte fra ca. 10 % til 19 % for fire av vindkraftverkene omtalt i utredningsprosjektet, mens den i ett tilfelle var 58 %. En regner derfor med at en andel på 10-20 % er det vanligste, og kun i spesielle tilfeller vesentlig høyere. Med all sannsynlighet vil de lokale leveransene kunne utgjøre minst 15 %, og tilsvare 18-20 årsverk.

I denne utredningen er det ikke gjort beregninger av konsumvirkninger, men erfaringsmessig vil disse kunne ha et betydelig omfang. De vil f. eks. kunne være særlig utslagsgivende for overnattingsbedriftene i Åseral, da tilreisende som jobber på prosjektet vil ha behov for kost og losji i denne perioden.

Oppsummering

Åseral er en liten kommune, og de nye årsverkene knyttet til byggingen av vindkraftverket vil derfor være et viktig bidrag til fortsatt økt vekst i bygg- og anleggsnæringen. Bedrifter i Evje og Hornnes vil også kunne ta del i denne verdiskapingen. Det lokale næringslivet vil i tillegg få mulighet til å videreutvikle seg, slik at bedriftene kan få flere og mer varierte oppdrag i fremtiden. Disse positive virkningene vurderes som betydelige. Entreprenørselskaper i Mandal og Kristiansand vil kunne oppnå større kontrakter, og denne verdiskapingen vil sammen med inntektene fra ilandføringen utgjøre en vesentlig positiv effekt også regionalt.

1.1.3 Konsekvenser i driftsfasen

1.1.3.1 Næringsliv og sysselsetting

Det vil være behov for 5 - 10 årsverk lokalt til drift og vedlikehold av vindkraftverket. Periodiske ettersyn i selve vindkraftverket vil bli foretatt av personell med spesiell opplæring for de enkelte turbin typene, og utføres normalt av turbinleverandøren de første årene. Turbinleverandøren ønsker også å lære opp arbeidskraft med lokal tilhørighet for å overta driftsoppgaver i garantiperioden som ofte er 5 år. I den forbindelse kan nevnes at flere videregående skoler på Sør-Vestlandet har startet med fagopplæring som er relevant for drift av vindkraftverk. Dalane videregående skole i Egersund har startet opplæring innenfor vedlikehold, Lista videregående skole tilbyr undervisning i fornybar energi, og det er planer om liknende ved Bygland KVS i Bygland. Skvенеheii vindkraftverk vil derfor kunne være en mulig arbeidsplass for nyutdannede fra disse skolene.

Andre sysselsettingsvirkninger er knyttet til eventuelle nye årsverk i kommunalsektoren, som følge av økt eiendomsskatt, samt ulike vare- og tjenesteleveranser i forbindelse med drift og vedlikehold av vindkraftverket, f. eks. renhold og catering. Konsumvirkninger er knyttet til kjøp av ulike forbruksvarer, overnatting m.m. Kompensasjonen til grunneierne vil også kunne ha en liten positiv effekt, dersom noe av det kompenserte beløpet blir brukt til kjøp av lokale varer og tjenester. Disse virkningene er ikke beregnet i denne utredningen, men omfanget vil kunne være av en viss betydning.

1.1.3.2 Kommunal økonomi

Vindkraftverk og tilhørende elektriske anlegg takseres etter reglene for industrianlegg (verker og bruk) og ved nyetablering legges de totale investeringskostnadene (vindturbiner, kabler, ledninger og transformatorstasjoner) til grunn i 10 år uten indeksregulering. Kommunal praksis når det gjelder taksering av nyetablerte elektriske anlegg varierer fra 70 % til nærmere 100 % av investeringskostnadene. Det legges her til grunn at skattegrunnlaget utgjør 70 % av investeringskostnadene.

Åseral kommune har innført eiendomsskatt på verker og bruk, med maksimalsatsen på 0,7 %. Investeringskostnaden ved utbygging av Skvенеheii er som nevnt estimert til ca. 1015 MNOK, og i 10 år etter at vindkraftverket er satt i drift vil de årlige inntektene dermed være på ca. 5 MNOK. Inntektene i eiendomsskatt fra vindkraftverket vil bidra til at kommunen kan styrke sin bemanning og dermed også sitt tjenestetilbud.

1.1.3.3 Oppsummering

I driftsfasen vil Skvенеhei vindkraftverk skape flere nye, faste arbeidsplasser, og på den måten gi langvarige positive sysselsettingsvirkninger. Dette har stor betydning for utvikling av næringsliv og påfølgende befolkningsvekst i en liten kommune som Åseral. Kommunen vil få økte inntekter fra eiendomsskatt, og være i stand til å planlegge langsiktig siden disse inntektene vil være faste, selv om de reduseres etter 10 år. Grunneierne vil få inntekter fra leie av grunnen, noe som bidrar til opprettholdelse av arbeidsplasser og muligheter for forretningsutvikling i landbruket. Som følge av dette vurderes utbyggingen å gi betydelige positive virkninger også i driftsfasen.

1.2 REISELIV

1.2.1 Statusbeskrivelse

Reiseliv er et viktig satsningsområde i Åseral. I dag er virksomheten først og fremst konsentrert til stedene Ljosland, Eikerapen og Bortelid, hvor det finnes både alpinanlegg, skiløyper og overnattingsmuligheter på fjellstue og i utleiehytter. Bortelid er det stedet som trekker aller flest besøkende, og skisenteret hadde rundt 26.000 besøkende i alpinbakken i 2012. Svært mange av de besøkende på alpin- og skisentrene Åseral er hytteeiere. De kommer hovedsakelig fra Kristiansand og Mandal, men også fra Stavanger og området Lyngdal – Sandnes.

Det finnes flere reiselivsbedrifter innenfor vindkraftverkets influensområde, først og fremst på Ljosland og Eikerapen. I tillegg ligger det to bedrifter i Kyrkjebygda.

1.2.2 Konsekvenser

1.2.2.1 Konsekvenser i planfasen og anleggsfasen

En av sidevirkningene ved vindkraftutbyggingen er tilstrømningen av personer som på ulike måter er involvert i prosjektet. I prosjektets planfase vil utbyggers prosjektleder, planleggere og konsulenter besøke kommunen i forbindelse med møter og befaringer. Under anleggsfasen vil prosjektleder og medarbeidere, turbinleverandørens personell, og andre tilreisende entreprenører oppholde seg i kommunen over kortere eller lengre perioder. Overnattingsstedene og serveringsstedene i Åseral kommune kan dermed oppleve en økning i antall besøkende, og vindkraftverket genererer på den måten økonomiske ringvirkninger, som enkelte aktører kan nyte godt av.

Negative konsekvenser er knyttet til støy i og nær utbyggingsområdet, samt økt trafikk langs transportveiene i forbindelse med anleggsvirksomheten. Ingen av turistbedriftene ligger imidlertid så nær planområdet eller transportveiene at de vil bli plaget av støy.

1.2.2.2 Konsekvenser i driftsfasen

Positive konsekvenser for reiselivet i driftsfasen er først og fremst knyttet til tilreisende drifts- og vedlikeholdspersonell. I de første årene av driftsfasen vil turbinleverandørens personell oppholde seg i kommunen over lengre perioder, og i denne sammenhengen benyttes som regel lokale hoteller og restauranter. I tillegg viser erfaringer fra Smøla, Hitra, Bessakerfjellet og Kjøllefjord, samt vindkraftutbygginger i andre land at vindkraftverkene i seg selv kan ha et potensial som turistattraksjon. Man antar imidlertid at denne interessen vil avta ettersom vindkraftverk blir mer vanlige.

De negative konsekvensene for næringen er knyttet til vindkraftverkens visuelle virkninger, dvs. hvordan de kan påvirke miljøet ved å redusere opplevelsesverdien av uberørte landskap.

Spørsmålet er om dette kan føre til at turistene endrer sin atferd i den grad at det kan få økonomiske konsekvenser for reiselivsnæringen.

Spørreundersøkelser om turistenes holdning til vindkraft

I det følgende gis en oppsummering av resultatene fra noen relevante studier og spørreundersøkelser om vindkraftverks virkninger på reiseliv og turisme, foretatt i Norge og i UK. Felles for disse studiene er at de tar for seg vindkraftutbygging i kommuner/regioner hvor det er et nokså betydelig reiseliv og/eller stort potensial for utvikling av reiseliv som følge av unik natur og uberørt landskap.

Undersøkelser gjort av Vestlandsforskning har dokumentert at det er få konflikter mellom eksisterende vindkraftverk og reiseliv i Norge i dag. De aller fleste representanter for reiselivsnæringen mener at vindkraftverkene i deres kommune/nabokommunen har hatt liten eller ingen virkning på næringen, verken på positiv eller negativ måte. Det kan imidlertid være et potensial for vesentlige konflikter dersom det blir bygget større og flere vindkraftverk langs norskekysten, og disse blir lokalisert til områder med stor potensiell verdi for reiselivet eller områder med stor reiselivsaktivitet i dag.

Resultater fra spørreundersøkelsen «Atlanterhavsveien» viser at selv om en nokså stor andel av turistene mener at en vindkraftutbygging vil ha negative effekter på landskapet, vil et flertall likevel fortsette å bruke området. Erfaringer fra fem av landets største vindkraftverk indikerer relativt klart at tilstrømningen av turister ikke vil bli vesentlig påvirket av en utbygging på kort sikt. I følge spørreundersøkelser gjort i UK har ikke vindkraftutbygging hatt noen betydning for utviklingen innen reiselivsnæringen, eller for de aller fleste turistenes valg av reisemål.

Vurdering av mulige konsekvenser for reiseliv og turisme i influensområdet

Vindkraftverket vil ikke være synlig fra noen av turistbedriftene på Ljosland og Eikerapen, men fra enkelte områder som turistene benytter i løpet av sitt opphold i kommunen, jfr. friluftslivsrapporten. Vindkraftverket vil også være delvis synlig fra Kyrkjebygda.

I tråd med resultatene fra ovenfor nevnte undersøkelser forventes det ikke at turistene som benytter disse områdene vil slutte å reise til Åseral som følge av utbyggingen, selv om noen vil kunne reagere negativt. Skvенеheii vindkraftverk vurderes derfor ikke å ha noen negativ innvirkning på reiselivet i Åseral. Dersom det i fremtiden blir aktuelt med omfattende vindkraftutbygginger i kommunen, vil imidlertid sumvirkningene av disse kunne være negative for næringen.

2 Innledning

Hybrid Tech AS planlegger Skveneheii vindkraftverk i Åseral kommune i Vest-Agder fylke. Vindkraftverket vil ha en samlet installert effekt på ca. 90 MW, og bestå av 39 stk 2,3 MW vindturbiner. Planområdet for vindkraftverket utgjør 334 da.

Utbygging av vindkraftverk med en samlet effekt på over 10 MW skal i henhold til plan- og bygningslovens kap. VII-a og tilhørende forskrift alltid konsekvensutredes. Denne utredningen er gjennomført i henhold til plan- og bygningslovens krav om konsekvensutredninger, og skal videre dekke de kravene NVE har satt for temaene verdiskaping og reiseliv i utredningsprogrammet for tiltaket, datert 1. september 2011:

Verdiskaping

- *Det skal beskrives hvordan tiltaket kan påvirke økonomien i berørt kommune, herunder sysselsetting og verdiskaping lokalt og regionalt. Dette skal beskrives både for anleggs- og driftsfasen.*

Reiseliv og turisme

- *Reiselivsnæringen i området skal beskrives kortfattet, og tiltakets mulige virkninger for reiseliv og turisme skal vurderes.*

Rapporten tar for seg disse to temaene i separate kapitler, og hvert av kapitlene inneholder en beskrivelse av dagens situasjon, en vurdering av mulige konsekvenser av tiltaket samt forslag til avbøtende tiltak.

3 Metode og datagrunnlag

3.1 METODIKK

3.1.1 *Verdiskaping*

Det foreligger ingen standard metodikk for vurdering av konsekvenser for temaet verdiskaping, og en vurdering av verdier, omfang og konsekvenser i henhold til metodikken i Håndbok 140 vurderes som lite hensiktsmessig. Man har derfor begrenset seg til å gi en beskrivelse av dagens situasjon, og dernest en vurdering av mulige konsekvenser utbyggingen antas å få for næringsliv, sysselsetting og kommunal økonomi basert på erfaringer fra tidligere utbygginger.

3.1.2 *Reiseliv*

I følge SSBs definisjon omfatter reiselivet "personers reise og opphold utenfor det geografiske området hvor de vanligvis ferdes, og hvor hovedformålet med reisen ikke er å få lønnet arbeid på det stedet de besøker". Definisjonen omfatter reiser i ferie og fritid og yrkes- og servicebetingede reiser; også reiser som ikke innebærer overnatting utenfor fast bosted (Statistisk sentralbyrå 2003). I Åseral kommune satses det i all hovedsak på det en ofte kaller "naturbasert reiseliv", dvs. opplevelser knyttet til landskap, natur og de friluftslivsaktivitetene som kan praktiseres i området.

Man vil i denne rapporten vurdere sannsynligheten for mulige økonomiske konsekvenser for reiselivsnæringen, dvs. om tiltakets påvirkning på viktige områder/populære aktiviteter vil kunne føre til en nedgang eller økning i antall turister. Det foreligger ikke noen egen metodikk for slike vurderinger, og man vil derfor basere seg på konklusjoner fra spørreundersøkelser og turisternes holdninger til vindkraftverk, samt erfaringer fra tidligere utbygginger i Norge.

3.2 DATAINNSAMLING

Data og generell informasjon er blant annet hentet fra SSB, Statistikknett, ansatte i Åseral kommune, relevante plandokumenter og utredningsprosjekter.

4 Tiltaksbeskrivelse

4.1 OVERSIKTSPLAN

Vindparken består av to områder: Nordre (Stutthjørnheii) og søndre (Skveneheii) planområde (*Figur 1*).

Utredet layout for vindkraftverket tar utgangspunkt i 28 turbiner i det søndre området og 11 turbiner i det nordre området, totalt 39 turbiner. For konsekvensutredningene er turbintypen Siemens SWT-2.3-93 lagt til grunn. Dette er en 2,3 MW klasse 2 turbin med 93 meters rotordiameter. Analysene i KU-programmet (støy, synlighet, skyggekast etc.) er basert på en totalhøyde (til toppen av vingspissen) på 140 meter og en navhøyde på ca. 93 m.

4.1.1 Internveier, fundamenter og annen bygget infrastruktur

Internveianlegget i vindkraftområdet som foreløpig planlagt har en lengde på 26 km, derav 7 km i nordre planområde og 19 km i søndre planområde.

Alle veier vil være gruslagt og blir opparbeidet med kjørebredde på fem meter (skuldre og grøfter kommer i tillegg). Kjørebredden kan være noe større i skarpe kurver.

Ved hver vindturbil vil det opparbeides montasjeplasser for plassering av kran og annet anleggsutstyr (disse montasjeplassene vil være permanente og vil også brukes i forbindelse med service/vedlikehold etc). Størrelsen på disse vil være avhengig av turbintype som velges, men for mange turbiner er dette ca 2 da.

Transformatorstasjon og driftsbygg i søndre planområdet blir av begrenset fysisk størrelse, estimert til ca 3,8 dekar.

Totalt sett vil infrastruktur i form av turbinfundamenter, veier, kranoppstillingsplasser, driftsbygg og transformatoranlegg utgjøre ca 2 % av planområdets totale areal på 334 da.

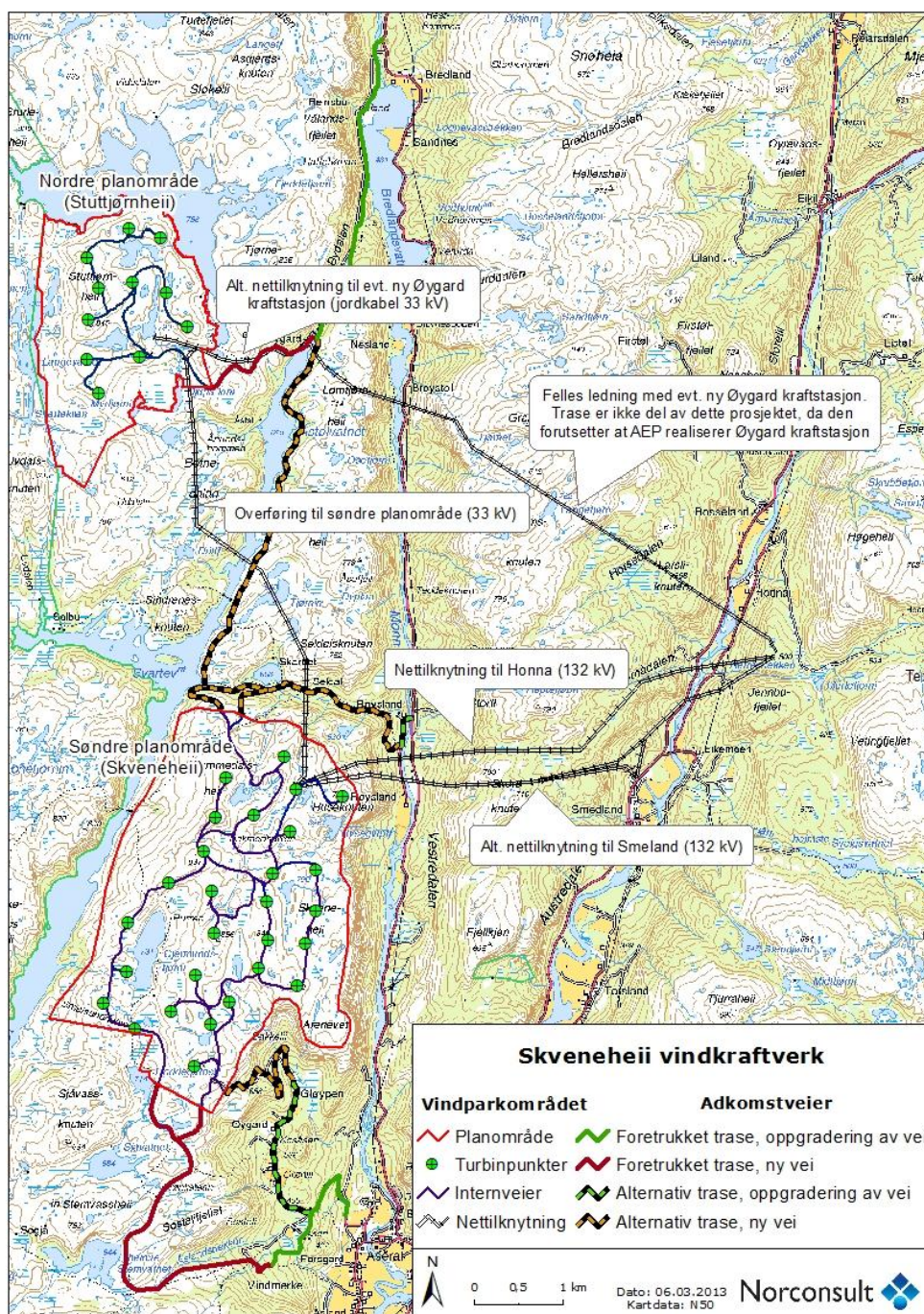
4.1.2 Tilknytning til regionalnettet

Nettilknytning av det **nordre planområde** er mulig på to måter.

- 1) Forutsatt at Øygard kraftstasjon bygges, er det planlagt å overføre kraften i 33 kV jordkabel (lengde ca. 1,5 km) til et koblingsanlegg på øvre Øygard. Derfra mates kraften inn på en 132 kV som bygges i forbindelse med Øygard kraftverk.
- 2) Alternativt overføres kraften på en 33 kV linje (5,5 km) fra det nordre planområdet til fellestransformatoren i det søndre planområdet. Overføringen er planlagt i luftspenn, foruten

om atkomstvei langs Svartevatnet skulle bygges vurderes det å legge en del av linjen i kabel langs veien.

Fra vindturbinene i det **søndre planområdet** føres kraften via jordkabler til en fellestransformator. Det søndre planområdet planlegges tilknyttet enten til den konsesjonssøkte sentralnettstasjonen Honna i Austredalen i Åseral via en 132 kV produksjonsradial, alternativt til nytt koblingsanlegg ved Smeland kraftstasjon, og deretter videre til Honna..

Figur 1 Oversiktsplan med atkomstalternativer og nettilknytning

4.1.3 Atkomstveier

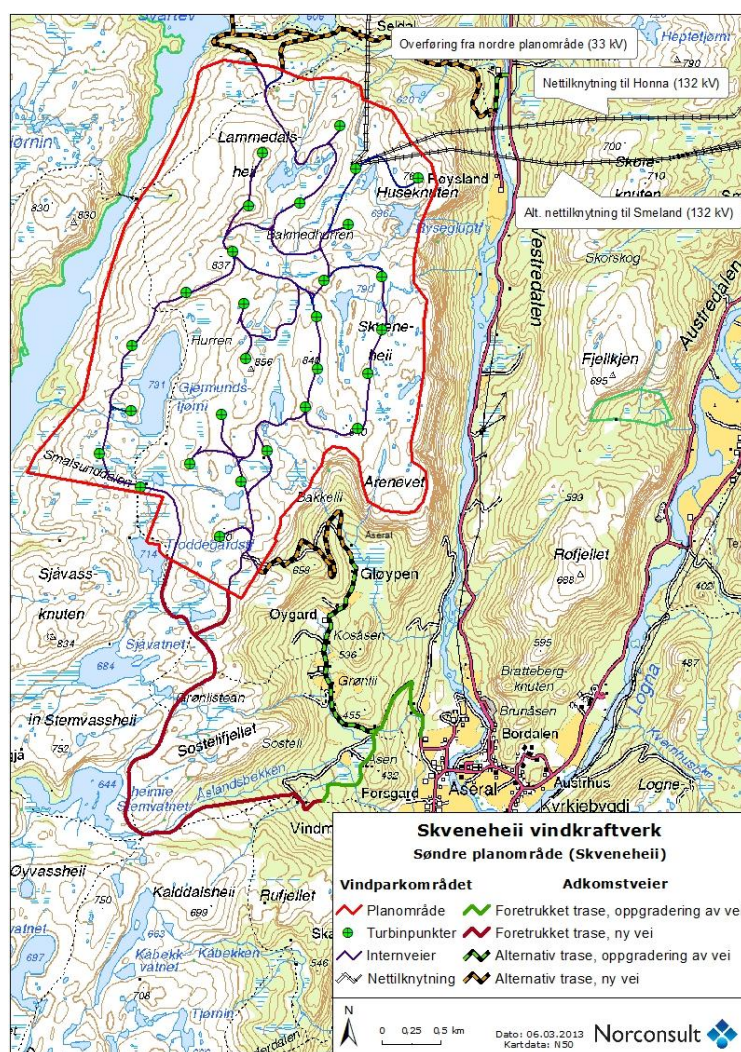
Foreløpig finnes det tre ulike alternativer for adkomstveier i det søndre planområdet samt to alternativer i det nordre planområdet hvorav det ene alternativet er en veiforbindelse mellom de to planområdene.

Atkomstveier til det søndre planområdet (Figur 2)

Hovedalternativet "Sosteli" forutsetter en oppgradering av eksisterende veier fra Kyrkjebygda/Forgard opp til Sosteli og videre mot sydvest til enden av en skogsvei. Derfra er det planlagt en ny vei på 4,6 km lengde.

Et sekundært alternativ "Gløyen" følger først samme trasé mot Sosteli som hovedalternativet, men går deretter nordover til Gløyen. Fra enden av stikkveien til Gløyen forutsetter alternativet bygging av en ny vei i krevende terreng oppover til planområdet.

Et tredje alternativ "Røysland" grener av fra vei 352 ved Røysland/Tveiten mot Svartevatn. Traséen inkluderer en oppgradering av eksisterende grusvei. Den siste strekningen fra opp til det søndre planområdet blir en ny vei.

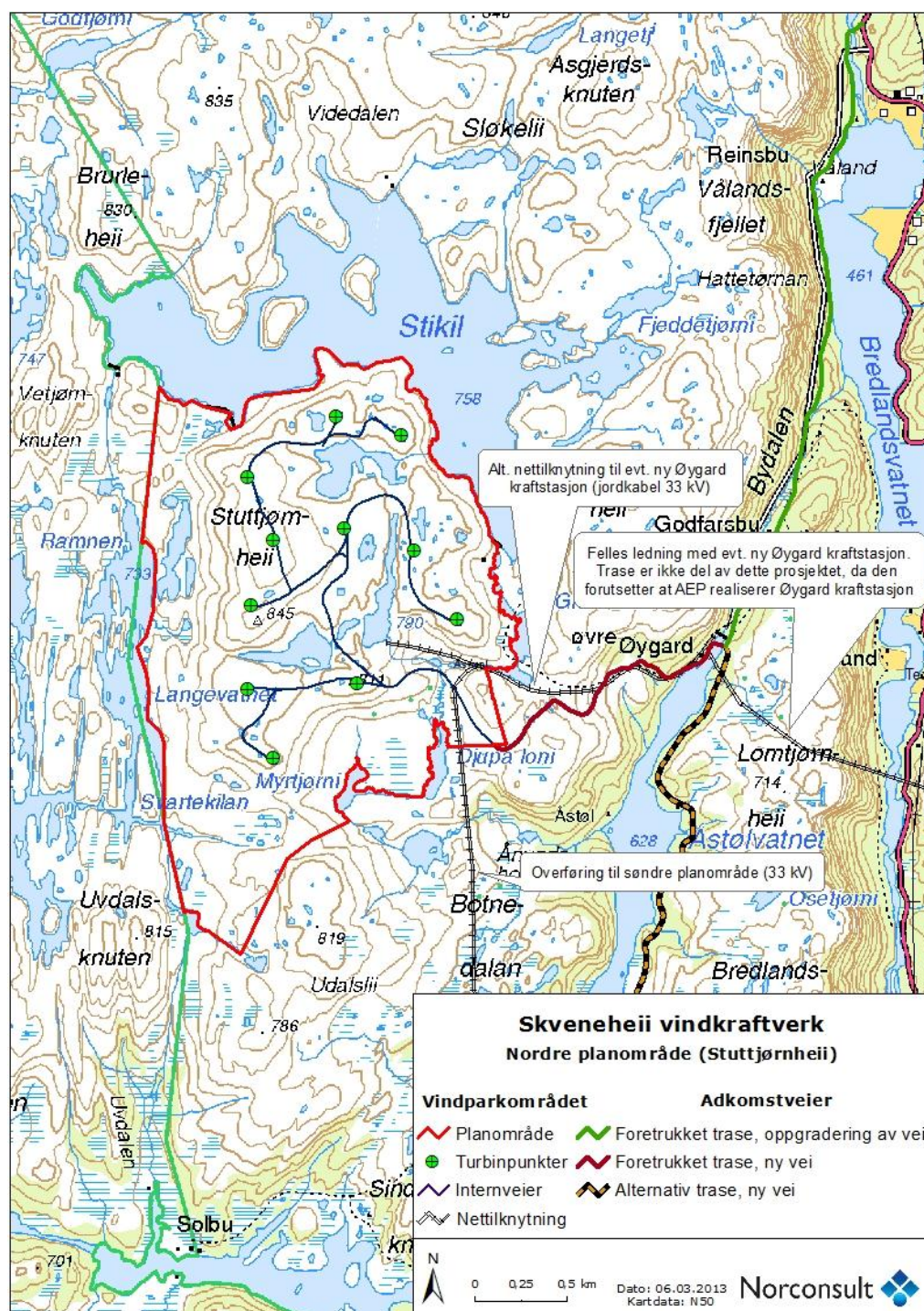

Figur 2. Søndre planområde med foreløpig turbinplassering og atkomstveier.

Atkomst til det nordre planområdet (Figur 3)

Hovedalternativet "Bydalen" er fra vei 352 nord for Bredlandsvatnet via Bydalen til en 1,5 km lang ny atkomstvei opp til planområdet.

Et sekundært alternativ "Åstølvatn" går fra vei 352 ved Røysland/Tveiten mot Svartevatn og derfra langs Åstølvatnet nordover til den følger samme trasé som hovedalternativet.

Figur 3. Nordre planområde og atkomstveier

4.1.4 **Produksjon og kostnader**

Med 39 turbiner a 2.3 MW som beskrevet ovenfor er netto produksjon (beregnete tap er fratrasket) i vindparken estimert til ca 240 GWh pr år.

Utbyggingskostnaden er estimert til 1015 MNOK. Dette inkluderer turbiner og infrastruktur (inkludert nettilknytning).

4.1.5 **Arealbehov**

Planområdet for vindparken har et totalt areal på 14,16 km². Av dette utgjør det søndre planområdet 9,79 km² og det nordre planområdet 4,37 km². Arealbehovet for de ulike hovedkomponentene i vindparken er estimert til:

- Areal internveianlegg (inkl skuldre og grøfter): 230 dekar
- Areal kranoppstillingsplasser og turbinfundamenter: 100 dekar
- Areal trafostasjon/driftsbygg inkl P-plasser: 4 dekar

Totalt arealbehov er da 334 dekar.

Det vil tilstrebes massebalanse i vindparken, og separate masseuttak vil avtales med grunneiere i området ut fra behovsvurdering.

4.1.6 **Anleggsgjennomføring og transport**

Anleggsarbeidet i parken vil kunne gjennomføres innenfor en periode på 1-2 år.

Primære ilandsføringssteder for utstyr er Gismerøya i Mandal eller Vige i Kristiansand. Gjennom den utførte aksesstudien er det ikke identifisert behov for tilpasning av selve havneanleggene (kaier etc).

Fra Kristiansand (Vige) kan utstyr transportes via to ulike traséer det første delen av transportruten: Tårneseksjoner, nacelle m.v. kan transporteres på E18 mot Kristiansand og deretter følge Fv 1 mot Vennesla, deretter Fv 405 og Fv 454 til Skarpengland. Rotorblader og andre komponenter/utstyr med begrenset høyde kan transporteres på Rv 9 fra Kristiansand og nordover til Skarpengland.

Fra Skarpengland følger transportruten Rv 9 nordover til Hornnes, der man forsetter vestover på Rv 42, før man ved Sveindal vender nordover til Kyrkjebygda på Fv 455.

Fra Mandal (Gismerøya) kan utstyr transporteres på ut til E39 og deretter nordover på Fv 455 gjennom Øyslebø. Marnardal og Bjelland til Sveindal og videre til Kyrkjebygda.

5 Verdiskaping

5.1 STATUSBESKRIVELSE

5.1.1 *Regionalt næringsliv*

Åseral kommune er en del av Lindesnesregionen, men har også sterk tilknytning til Evje i Setesdal, som er det nærmeste handels- og næringslivssenteret, samt til fylkeshovedstaden Kristiansand.

Lindesnesregionen har ca. 24.000 innbyggere, hvorav om lag 60 prosent bor i regionsenteret Mandal, mens innlandskommunene Audnedal, Marnardal og Åseral har spredt bebyggelse. De siste ti årene har Mandal og Åseral hatt en jevn økning i folketallet (1), og næringsutviklingen viser også en klar positiv tendens, blant annet ved mange nyetableringer. Handel og service er svært viktig, men antallet arbeidsplasser innen industri og primærnærings er også betydelig. Mandal har f. eks. flere skipsverft og bedrifter innen maritim industri, og regionens største private arbeidsgiver, GE Healthcare i Lindesnes, produserer legemidler. Bygg- og anleggssektoren er viktig, med store aktører som f. eks. TT bygg. Bygdene i innlandet er preget av aktivitet innen treindustri og landbruk, og gårdsdriften er en avgjørende faktor for opprettholdelse av bosettingen i flere av kommunene (2). Reiselivsnæringen består av mange små og mellomstore bedrifter, som tilsammen sysselsetter et større antall personer. Næringen representerer også et viktig bidrag til verdiskaping i andre bransjer, og turisttrafikken betyr mye for å opprettholde og utvikle kulturaktiviteter og servicetilbud som kommer innbyggerne til gode (2). Lindesnesregionen er langt på vei et felles bo- og arbeidsmarked. Mange pendler imidlertid til Kristiansand, og blant kommunene i regionen er kun Åseral som har netto innpendling. Sysselsettingen er høy, mens inntektene ligger under lands- og fylkesgjennomsnittet som følge av bl. a. lavt utdanningsnivå (2).

Setesdal omfatter de fire kommunene Valle, Bykle, Bygland og Evje og Hornnes, med til sammen ca. 7000 innbyggere. Hovednæringene er handel, reiseliv, bygg og anlegg, transport og landbruk (19). Evje og Hornnes er regionsenter for Setesdal og indre Agder. Her finner man størst befolkningskonsentrasjon og den klart største andelen av handelsvirksomhet og annen offentlig og privat tjenesteyting. Evje og Hornnes har betydelig omsetning reiseliv og transport, og spesielt er det industrielle miljøet for bygging av plastbåter. Det finnes også en rekke mindre bedrifter innen bygg og anlegg. Kommunen er dessuten et trafikknutepunkt for veitransport langs akse nord-sør og øst-vest. De senere årene har imidlertid arbeidsledigheten vært noe høyere enn gjennomsnittet for fylket, først og fremst som følge av nedleggelsen av Evjemoen militærleir. Kommunen fikk en periode status som omstillingskommune, og satte ut arbeidet med omstilling og næringsutvikling til selskapet Evje Utvikling AS. Selskapet bidrar i dag til næringsutvikling i både egen kommune og i nabokommunene (20).

Kristiansand er med ca. 80.000 innbyggere en av Norges største byer, med et sterkt og variert næringsliv i stadig vekst. Den er bl.a. en svært viktig havneby og vertsby for solide aktører innen både olje- og prosessindustrien. I dag er det over 4000 ansatte i prosessindustrien og

materialproduksjon, og over 7600 ansatte innen offshorenæringen (Kristiansand kommune). Antallet bedrifter har hatt en voldsom vekst, og bidratt til at Kristiansandregionen har blitt Norges største innen eksport av behandlede varer. Bygg- og anleggssektoren er svært viktig, med store bedrifter som Veidekke Agder og Kruse-Smith, hvor sistnevnte har vært en av hovedentreprenørene ved bygging av Høg-Jæren vindkraftverk.

5.1.2 Næringsliv i Åseral kommune

Åseral kommune ligger lengst nord i Lindesnesregionen, og delvis innenfor fjellområdet Setesdal Vesthei. Per januar 2013 var innbyggertallet i overkant av 900, men i motsetning til situasjonen i andre fjellkommuner har befolkningsutviklingen vært klart positiv de siste årene (1).

Når det gjelder næringsstruktur utgjør jord- og skogbruk en vesentlig del, og ca. 23 % av de sysselsatte arbeider i disse næringene. Vannkraft er også svært viktig, og kommunen har fem større kraftverk med en samlet årlig produksjon på 1 118 GWh. Satsningen på energiproduksjon fortsetter, og målsettingen er at produksjon av energi fra klimanøytrale energikilder skal økes med 150 GWh innen 2035 (3). Turisme er et annet stort satsningsområde, og det har bl. a. vært massiv hyttebygging de senere tiårene. Aktiviteten er først og fremst konsentrert til Bortelid, Ljosland og Eikerapen, som er i sterk utvikling. Reiselivets satsninger har også ført til at bygg- og anleggsvirksomheten har vokst seg betydelig (4).

Åseral har høye inntekter sammenliknet med andre kommuner på tilsvarende størrelse. I de siste årene har finansinntektene jevnt over vært store, og kommunen har derfor hatt et godt netto driftsresultat. Den økonomiske utfordringen ligger i at brutto driftsresultat er negativt, og at man er avhengig av finansinntektene for å få regnskapet i balanse (5) (6). Kommunen bruker mye penger på de fleste tjenesteområdene, også på oppgaver som ikke er lovpålagte, og har gjennomført mange store investeringstiltak til nytte for innbyggerne. Tjenestetilbudet er derfor meget godt, og undersøkelser blant innbyggere og brukere viser at de fleste er fornøyde med tilbudet (6).

5.2 KONSEKVENSER I ANLEGGSPHASEN

5.2.1 Næringsliv og sysselsetting

Bygging av Skvaneheii vindkraftverk vil bidra til verdiskaping og sysselsetting både i utlandet og i Norge. Verdiskapingen kan regnes om til direkte sysselsettingsvirkninger hos leverandørbedriftene og indirekte sysselsettingsvirkninger hos deres underleverandører. I tillegg vil det oppstå konsumvirkninger, som følge av at de sysselsatte på anlegget betaler skatt, og bruker sin lønn til kjøp av forbruksvarer og tjenester lokalt og regionalt, slik som mat, klær og overnatting osv.

Utgangspunktet for vurdering av norske og regionale/lokale leveranser er erfaringer fra tidligere utbyggingsprosjekter i Norge (7). Ask Rådgivning og Agenda Utvikling gjennomførte i 2010 et utredningsprosjekt om lokale og regionale ringvirkninger av vindkraftutbygging, der erfaringene fra Smøla 1 og 2, Hitra 1, Bessakerfjellet og Kjøllefjord vindkraftverk ble gjennomgått. Beregningene av verdiskapningen nasjonalt og regionalt/lokalt er basert på erfaringstallene fra disse vindkraftverkene.

5.2.1.1 Nasjonale sysselsettingsvirkninger

Den planlagte utbyggingen vil i hovedsak være et EPC-prosjekt (Engineering, Procurement, Construction), med leveranse av ferdig bygde vindturbiner som transporteres til utbyggingsstedet, og som monteres der av leverandøren. Det forutsettes at leveransene knyttet til vindturbinene og

hovedtransformatoren i vindkraftverket i all hovedsak vil være utenlandske. Disse leveransene utgjør som regel ca. 65 -75 % av kostnadene (7).

På bakgrunn av erfaringene fra tidligere utbygginger forutsettes samtidig at en stor andel av de resterende leveransene vil kunne være norske, opp i mot ca. 25 % av de totale investeringskostnadene. De norske leveransene vil først og fremst være knyttet til kraftledninger og kabler, bygg- og anleggsvirksomhet samt planlegging og prosjektledelse (7).

De totale investeringskostnadene for det planlagte vindkraftverket med nødvendig infrastruktur er beregnet til om lag 1015 MNOK. Med utgangspunkt i dette estimatet vil den norske andelen kunne tilsvare ca. 250 MNOK. Forutsatt at et årsverk tilsvarer ca. 1 MNOK vil vindkraftverket dermed kunne generere ca. 250 årsverk nasjonalt i løpet av anleggsperioden på ca. 2 år.

5.2.1.2 Regionale/lokale sysselsettingsvirkninger

Det regionale og lokale næringslivets muligheter til å delta i utbyggingen vil i hovedsak være knyttet til grunnarbeider, transport og nødvendig infrastruktur i forbindelse med utbyggingen av vindkraftverket. Tiltakshaver ønsker å bruke regional/lokal arbeidskraft i størst mulig grad. I Kristiansand og Mandal er det som nevnt flere entreprenører med stor kapasitet, som vil kunne fungere som hovedleverandører. Entreprenørselskapene Thorsland elektro og Kruse-Smith med sin avdeling "Ecobygg" har flere ansatte lokalt i Åseral, og det finnes også flere mindre maskin- og transportentreprenører i både Åseral og Evje og Hornnes som kan profitere av en vindkraftutbygging (6). Det bør i tillegg nevnes at tiltakshaver vurderer kai for ilandføring av vindturbinene i Kristiansand eller Mandal, noe som vil kunne gi betydelige inntekter og nye årsverk, og bidra til ytterligere vekst i disse områdene.

Erfaringene fra de tidligere utbyggingsprosjektene viste at den regionale andelen av norsk verdiskaping varierte fra 33 % til 84 %. De store variasjonene skyldes ulik størrelse og hastighet på utbyggingene, samt det regionale næringslivets leveringsmuligheter og konkurranseevne (7). På bakgrunn av erfaringstallene vurderes det som realistisk at de regionale leveransene i alle fall vil kunne utgjøre 50 % av de norske. Dette tilsvarer ca. 125 årsverk. Lokal andel av den norske verdiskapingen varierte fra ca. 10 % til 19 % for fire av vindkraftverkene omtalt i utredningsprosjektet, mens den i ett tilfelle var 58 % (7). En regner derfor med at en andel på 10-20 % er det vanligste, og kun i spesielle tilfeller vesentlig høyere. Med all sannsynlighet vil de lokale leveransene kunne utgjøre minst 15 %, og tilsvare 18-20 årsverk.

I denne utredningen er det ikke gjort beregninger av konsumvirkninger, men erfaringsmessig vil disse kunne ha et betydelig omfang. De vil f. eks. kunne være særlig utslagsgivende for overnattingsbedriftene i Åseral, da tilreisende som jobber på prosjektet vil ha behov for kost og losji i denne perioden.

5.2.2 Oppsummering

Åseral er en liten kommune, og de nye årsverkene knyttet til byggingen av vindkraftverket vil derfor være et viktig bidrag til fortsatt økt vekst i bygg- og anleggsnæringen. Bedrifter i Evje og Hornnes vil også kunne ta del i denne verdiskapingen. Det lokale næringslivet vil i tillegg få mulighet til å videreutvikle seg, slik at bedriftene kan få flere og mer varierte oppdrag i fremtiden. Disse positive virkningene vurderes som betydelige. Entreprenørselskaper i Mandal og Kristiansand vil kunne oppnå større kontrakter, og denne verdiskapingen vil sammen med inntektene fra ilandføringen utgjøre en vesentlig positiv effekt også regionalt.

5.3 KONSEKVENSER I DRIFTSFASEN

5.3.1 Næringsliv og sysselsetting

Det vil være behov for 5 - 10 årsverk lokalt til drift og vedlikehold av vindkraftverket. Periodiske ettersyn i selve vindkraftverket vil bli foretatt av personell med spesiell opplæring for de enkelte turbintypene, og utføres normalt av turbinleverandøren de første årene. Turbinleverandøren ønsker også å lære opp arbeidskraft med lokal tilhørighet for å overta driftsoppgaver i garantiperioden som ofte er 5 år. I den forbindelse kan nevnes at flere videregående skoler på Sør-Vestlandet har startet med fagopplæring som er relevant for drift av vindkraftverk. Dalane videregående skole i Egersund har startet opplæring innenfor vedlikehold, Lista videregående skole tilbyr undervisning i fornybar energi, og det er planer om liknende ved Bygland KVS i Bygland. Skvенеheii vindkraftverk vil derfor kunne være en mulig arbeidsplass for nyutdannede fra disse skolene.

Andre sysselsettingsvirkninger knyttet til eventuelle nye årsverk i kommunalsektoren, som følge av økt eiendomsskatt (jfr. kapitlet under), samt ulike vare- og tjenesteleveranser i forbindelse med drift og vedlikehold av vindkraftverket, f. eks. renhold og catering. Konsumvirkninger er knyttet til kjøp av ulike forbruksvarer, overnatting m.m. Kompensasjonen til grunneierne, vil også kunne ha en liten positiv effekt, dersom noe av det kompenserte beløpet blir brukt til kjøp av lokale varer og tjenester. Disse virkningene er ikke beregnet i denne utredningen, men omfanget vil kunne være av en viss betydning.

5.3.2 Kommunal økonomi

Et vindkraftverk vil være en ny bedrift i kommunen, som gir grunnlag for inntekter fra eiendomsskatt, på lik linje med annen næringsvirksomhet. Vindkraftverk og tilhørende elektriske anlegg takseres etter reglene for industrianlegg (verker og bruk) og ved nyetablering legges de totale investeringskostnadene (vindturbiner, kabler, ledninger og transformatorstasjoner) til grunn i 10 år uten indeksregulering. Deretter takseres vindkraftverket på nytt for ytterligere 10 år. Kommunal praksis når det gjelder taksering av nyetablerte elektriske anlegg varierer fra 70 % til nærmere 100 % av investeringskostnadene. Det legges her til grunn at skattegrunnlaget utgjør 70 % av investeringskostnadene.

Åseral kommune har innført eiendomsskatt på verker og bruk, med maksimalsatsen på 0,7 %. Investeringskostnaden ved utbygging av Skvенеheii er som nevnt estimert til ca. 1015 MNOK, og i 10 år etter at vindkraftverket er satt i drift vil de årlige inntektene dermed være på ca. 5 MNOK. Inntektene i eiendomsskatt fra vindkraftverket vil bidra til at kommunen kan styrke sin bemanning, og dermed også sitt tjenestetilbud.

5.3.3 Oppsummering

I driftsfasen vil Skvенеheii vindkraftverk skape flere nye, faste arbeidsplasser, og på den måten gi langvarige positive sysselsettingsvirkninger. Dette har stor betydning for utvikling av næringsliv og påfølgende befolkningsvekst i en liten kommune som Åseral. Kommunen vil få økte inntekter fra eiendomsskatt, og være i stand til å planlegge langsiktig siden disse inntektene vil være faste, selv om de reduseres etter 10 år. Grunneierne vil få inntekter fra leie av grunnen, noe som bidrar til opprettholdelse av arbeidsplasser og muligheter for forretningsutvikling i landbruket. Som følge av dette vurderes utbyggingen å gi betydelige positive virkninger også i driftsfasen.

6 Reiseliv

6.1 STATUSBESKRIVELSE

6.1.1 *Generelt*

Lindesnesregionen har reiseliv som en av sine viktigste næringer og de siste årene har det vært en mer eller mindre jevn vekst. Foreløpig tilgjengelige tall for 2012 (januar – november) er ca. 180 000 overnattinger, og dette er en økning på 23 % i forhold til året før. Hovedtyngden av turistene er norske, og når det gjelder utenlandske turister kommer det klart flest fra Tyskland (8).

Reiseliv er som nevnt også et viktig satsningsområde i Åseral. I dag er virksomheten først og fremst konsentrert til stedene Ljosland, Eikerapen og Bortelid, hvor det finnes både alpinanlegg, skiløyper og overnattingsmuligheter på fjellstue og i utleiehytter. Bortelid er det stedet som trekker aller flest besøkende, og skisenteret hadde rundt 26.000 besøkende i alpinbakken i 2012. Svært mange av de besøkende på alpin- og skisentrene Åseral er hytteeiere. De kommer hovedsakelig fra Kristiansand og Mandal, men også fra Stavanger og området Lyngdal – Sandnes (9).

Kommunen ønsker å tilrettelegge for økt reiselivsvirksomhet, og vil bidra til å forbedre tilbudet til friluftslivs- og hytteturister gjennom tiltak som f. eks. merking av løyper og etablering av fiskeplasser og badeplasser (6).

6.1.2 *Reiseliv og turisme i vindkraftverkets influensområde*

6.1.2.1 Ljosland

I dette området ligger turistbedriftene Ljosland Skisenter, med alpinbakke og et nettverk av ski- og turløyper innover i fjellområdet, overnattingsstedet Ljosland Fjellstue, samt flere utleiehytter.

På Ljosland Fjellstue er det mulighet for overnatting i både dobbeltrom, familierom og leilighet. Bedriften har i tillegg restaurant og kursfasiliteter. Antall gjestedøgn høsten 2011 (september – november) var ca. 250, vinteren 2011-12 (desember – april) ca. 560, og vår/sommer 2012 (mai – august) ca. 360. Turistene kommer i hovedsak for skisenteret og for å oppleve naturen. Når det gjelder aktiviteter som praktiseres er det jevn fordeling mellom alpinbakke og langrenn/turgåing. Man har ellers også ganske mye kurs- og konferansegjester, som kommer for naturopplevelser og ro (10).

Åseral Hytteservice formidler utleie av mellom 30 og 40 private hytter og leiligheter i Åseral. Hyttene ligger hovedsakelig på Ljosland, Eikerapen og Bortelid. Vinteren er den klart viktigste sesongen, men det har vært en økning i sommerturisme de siste årene. En del arbeidsfolk leier også hyttene innimellom. Antall besøkende avhenger i stor grad av været, men det har generelt vært relativt god dekning (11).

6.1.2.2 Kyrkjebygda

I kommesentrum i Kyrkjebygda ligger Minne Åseral kultursenter, som fungerer som bygdemuseum, galleri, kulturadministrasjon og turistinformasjon. Senteret har en kafeteria med enkel servering (3). I det samme området finnes det også en restaurant; Lorden Kro.

6.1.2.3 Eikerapen

Eikerapen Alpinsenter er en svært viktig turistbedrift i kommunen. I løpet av sesongen selges det normalt mellom 6000 og 8000 dagskort/tretimerskort, og i tillegg har ca. 300 personer årskort. Antall besøkende på Eikerapen anslås generelt til ca. 10.000 per sesong, da mange også kommer for langrennsløypene. En betydelig andel er faste besøkende som har hytte i området. Ca. halvparten av de tilreisende kommer fra Lindesnes- og Listerregionen, og fordelingen er ellers ca. 10 % på både Indre Agder, Kristiansand og Rogaland og ca. 20 % på andre områder i landet/utlandet (12). Tilknyttet alpinsenteret er serveringsstedet Rabben Stova (13).

Åseral Turistsenter ligger også på Eikerapen. Senteret disponerer 29 utleiehytter som hver har plass til seks personer (14).

6.2 KONSEKVENSER

6.2.1 *Konsekvenser i planfasen og anleggsfasen*

En av sidevirkningene ved vindkraftutbyggingen er tilstrømningen av personer som på ulike måter er involvert i prosjektet. I prosjektets planfase vil utbyggers prosjektledere, samt konsulenter besøke kommunen i forbindelse med møter og befaringer. Under anleggsfasen vil prosjektledere, turbinleverandørens personell, og andre tilreisende entreprenører oppholde seg i kommunen over kortere eller lengre perioder. Overnattingsstedene og serveringsstedene i Åseral kommune kan dermed oppleve en økning i antall besøkende, og vindkraftverket genererer på den måten økonomiske ringvirkninger, som enkelte aktører kan nyte godt av.

Negative virkninger er knyttet til støy i og nær utbyggingsområdet, samt økt trafikk langs transportveiene i forbindelse med anleggsvirksomheten. Ingen av turistbedriftene ligger imidlertid så nær planområdet eller transportveiene at de vil bli plaget av støy.

6.2.2 *Konsekvenser i driftsfasen*

Positive konsekvenser for reiselivet i driftsfasen er først og fremst knyttet til tilreisende drifts- og vedlikeholdspersonell. I de første årene av driftsfasen vil turbinleverandørens personell oppholde seg i kommunen over lengre perioder, og i denne sammenhengen benyttes som regel lokale hoteller og restauranter. I tillegg viser erfaringer fra Smøla, Hitra, Bessakerfjellet og Kjøllefjord, samt vindkraftutbygginger i andre land at vindkraftverkene i seg selv kan ha et potensial som turistattraksjon. Man antar imidlertid at denne interessen vil avta ettersom vindkraftverk blir mer vanlige.

De negative konsekvensene for næringen er knyttet til vindkraftverkets visuelle virkninger, dvs. hvordan de kan påvirke miljøet ved å redusere opplevelsesverdien av uberørte landskap. Spørsmålet er om dette kan føre til at turistene endrer sin atferd i den grad at det kan få økonomiske konsekvenser for reiselivsnæringen. I kapittelet om spørreundersøkelser under, vil denne problemstillingen bli drøftet.

6.2.2.1 Spørreundersøkelser om turistens holdning til vindkraft

I det følgende vil en ta for seg resultatene fra noen relevante studier og spørreundersøkelser om vindkraftverks virkninger på reiseliv og turisme, foretatt i Norge og i UK. Felles for disse studiene er at de tar for seg vindkraftutbygging i kommuner/regioner hvor det er et nokså betydelig reiseliv og/eller stort potensial for utvikling av reiseliv som følge av unik natur og uberørt landskap.

Det bemerkes imidlertid at et reiselivsprodukt kan være både feriereiser og reiser i forbindelse med arbeid, kurs o. l. Når man snakker om reiselivsnæringen generelt vil man da måtte ta alle disse produktene i betraktning, mens begrepet turisme kun omfatter reiser i forbindelse med ferie. Eventuelle virkninger av et vindkraftverk vil som regel være positive for bedrifter som satser på forretningsreisesegmentet. Virkninger for turisme vil derimot kunne være både positive og negative.

De fleste av spørreundersøkelsene som er omtalt under konsentrerer seg i hovedsak om turisme, og reflekterer i mindre grad virkninger for annen type reiseliv. Resultatene vurderes likevel å gi en pekepinn på omfanget av både positive og negative virkninger for reiselivsnæringen i Åsral kommune.

"Vindkraft, reiseliv og miljø – en konfliktanalyse"

Siden utbyggingen av vindkraft i Norge er på et nokså tidlig stadium har det hittil vært gjennomført relativt få undersøkelser av turistens holdninger til vindkraft her i landet. I 2009 forelå imidlertid rapporten "Vindkraft, reiseliv og miljø – en konfliktanalyse", utarbeidet av Vestlandsforskning, på oppdrag fra NHO reiseliv, NHO Sogn og Fjordane, Vestavind kraft og EBL (15). Rapporten beskriver de sentrale problemstillingene knyttet til vindkraftutbygging og reiselivssatsning.

Vestlandsforskning gjennomførte bl. a. en holdningsundersøkelse blant turister i ulike aldersgrupper og med ulik nasjonalitet på ferie langs norskekysten, samt caseundersøkelser i tre norske kommuner; Måsøy i Finnmark, og Vågsøy og Selje i Sogn og Fjordane. I hver av casene ble reiselivsressurser og -interesser og situasjonen med hensyn til vindkraftutbygging kartlagt. Deretter ble nøkkelaktører innenfor det lokale reiselivet intervjuet for å få deres vurderinger av, og erfaringer med reiseliv og vindkraft i kommunen.

Spørreundersøkelsene om turistens holdninger har dokumentert at det er få konflikter mellom eksisterende vindkraftverk og reiseliv i Norge. Imidlertid tyder de på at det kan være et potensial for vesentlige konflikter gitt at det blir større og flere anlegg langs norskekysten, og at disse i større grad blir lokalisert til områder med stor potensiell verdi for reiselivet eller områder med stor reiselivsaktivitet i dag. Hovedkonklusjoner fra caseundersøkelsene er at reiselivsaktørene er optimistiske med hensyn til reiselivsutviklingen. De aller fleste mener at vindkraftverkene i deres kommune/nabokommunen har hatt liten eller ingen virkning på næringen, verken på positiv eller negativ måte, men at den konkrete lokaliseringen av vindkraftverket er av stor betydning (15).

"Atlanterhavsveien"

I 2005 ble det gjennomført en spørreundersøkelse blant turistene på Atlanterhavsveien i forbindelse med utredningen av en offshore vindkraftutbygging, prosjektet Havsul IV (16). Turistene som deltok var både norske og utenlandske. 42 % av deltakerne i undersøkelsen var av den oppfatning at en utbygging av Havsul IV ville ha negative effekter på landskapet, men hele 68 % svarte at en eventuell realisering av planene ikke vil medføre endringer i deres bruk av området som turmål/destinasjon. 20 % svarte at de ville bruke området mindre, mens kun 7 % sa at de ville slutte å bruke området. I tillegg sa 5 % at de ville øke sin bruk av området etter en utbygging. 55 %

av de spurte var imidlertid bekymret for hvordan kysten ville fremstå som reisemål ved en storstilt utbygging av vindkraft (16).

"Lokale ringvirkninger av vindkraftverk i Norge"

I 2010 gjennomførte Ask Rådgivning (som nå er en del av Norconsult), i samarbeid med Agenda Kaupang en utredning med temaet lokale ringvirkninger av vindkraftverk i Norge (7).

Utredningsarbeidet har vært konsentrert om etterprøving og erfaringsinnsamling fra de etablerte vindkraftverkene på Smøla, Hitra, Bessakerfjellet i Roan og Kjøllefjord i Lebesby kommune. I forbindelse med kartleggingen av de lokale ringvirkningene ble reiselivsbedriftene i kommunene intervjuet. I følge de fleste reiselivsaktørene har ikke vindkraftverkene hatt noen avgjørende innvirkning på turisttilstrømningen verken i anleggs- eller driftsfasen. Få aktører har opplevd en betydelig økning i omsetning, og de aktørene som opplevde en økning i anleggsfasen hadde en hotell/motellprofil, og kunne tilby innkvartering av anleggspersonell. I samtlige tilfeller er imidlertid vindkraftverkene stort sett plassert i god avstand, eller er lite synlige fra turistbedriftene og hovedattraksjonene. Turistenes interesse for vindkraftverkene har vist seg å være større enn antatt. På Smøla inngår vindkraftverkene som en del av "opplevelsespakken" som tilbys turister. De samme ønsker og planer har også reiselivsaktører i Roan og på Hitra (7).

"The impact of wind farms on the tourist industry in the UK"

British Wind Energy Association (BWEA) har i en rapport sammenfattet konklusjonene fra de mange spørreundersøkelser om turistenes holdninger til vindkraftverk, gjennomført i UK i de siste 10-15 årene (17). I følge rapporten har det vært en jevn økning i tilstrømningen av turister til regioner hvor det har vært større vindkraftutbygginger, slik som Cornwall, Wales og Scotland. Konklusjonene en trakk fra spørreundersøkelsene var at vindkraftverk ikke har hatt nevneverdige virkninger for reiselivet. De turistene som var negative representerte i samtlige tilfeller lave prosentandeler. Samtidig ble det registrert at mange av de intervjuede hadde en positiv holdning til vindkraftverk, og at vindkraftutbygging ikke ville påvirke ønsket om å reise tilbake til et område eller ikke. Vindkraftverkenes funksjon, eller potensielle funksjon som turistmål ble også fremhevet i undersøkelsene (17).

Konklusjoner

Undersøkelsene gjort av Vestlandsforskning har dokumentert at det er få konflikter mellom eksisterende vindkraftverk og reiseliv i Norge i dag. De aller fleste representanter for reiselivsnæringen mener at vindkraftverkene i deres kommune/nabokommunen har hatt liten eller ingen virkning på næringen, verken på positiv eller negativ måte. Det kan imidlertid være et potensial for vesentlige konflikter dersom det blir bygget større og flere vindkraftverk langs norskekysten, og disse blir lokalisert til områder med stor potensiell verdi for reiselivet eller områder med stor reiselivsaktivitet i dag (15).

Resultatene fra spørreundersøkelsen «Atlanterhavsveien» viser at selv om en nokså stor andel av turistene mener at en vindkraftutbygging vil ha negative effekter på landskapet, vil et flertall likevel fortsette å bruke området (16). Erfaringene fra fem av landets største vindkraftverk indikerer relativt klart at tilstrømningen av turister ikke vil bli vesentlig påvirket av en utbygging på kort sikt (7). I følge spørreundersøkelsene gjort i UK har ikke vindkraftutbygging hatt noen betydning for utviklingen innen reiselivsnæringen, eller for de aller fleste turistenes valg av reisemål (17).

6.2.2.2 Vurdering av mulige konsekvenser for reiseliv og turisme i influensområdet

Vindkraftverket vil ikke være synlig fra noen av turistbedriftene på Ljosland og Eikerapen, men fra enkelte områder som turistene benytter i løpet av sitt opphold i kommunen, jfr. friluftslivsrapporten (18). Vindkraftverket vil også være delvis synlig fra Kyrkjebygda.

I tråd med resultatene fra ovenfor nevnte undersøkelser forventes det ikke at turistene som benytter disse områdene vil slutte å reise til Åseral som følge av utbyggingen, selv om noen vil kunne reagere negativt. Skvенеhei vindkraftverk vurderes derfor ikke å ha noen økonomisk betydning for reiselivet i Åseral. Dersom det i fremtiden blir aktuelt med omfattende vindkraftutbygginger i kommunen, vil imidlertid sumvirkningene av disse kunne være negative for næringen.

7 Referanser

1. SSB
2. Regionplan for Lindesnes, 2009
3. www.Åseral.kommune.no
4. Kommuneplan for Åseral kommune, 2011 -2020
5. Økonomiplan for Åseral kommune 2013-2016
6. Pers. med. Astrid Marie Engeli, Åseral kommune
7. "Lokale ringvirkninger av vindkraftverk i Norge", Ask Rådgivning og Agenda, rapport 2010
8. www.statistikknett.no
9. Pers. med. Ruben Bortelid, Bortelid Skisenter
10. Pers. med. Michael Schlezinger, daglig leder Ljosland Fjellstove
11. Pers. med. Satu Koski, daglig leder Åseral hytteservice
12. Pers. med. Rolf Martin Nygård, styremedlem Eikerapen Alpinsenter
13. www.eikerapen.no
14. www.aseral-turistsenter.no
15. "Vindkraft, reiseliv og miljø – en konfliktanalyse", Vestlandsforskning, 2009
16. "Spørreundersøkelse Atlanterhavsveien", Melby og Mork, 2005
17. "The impact of wind farms on the tourist industry in the UK", BWEA, 2006
18. Skvenerheii vindkraftverk, fagrapport friluftsliv, Norconsult 2013
19. Regional utviklingsplan for Setesdal 2020
20. Kommuneplan for Evje og Hornnes 2011-2021